

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

28 päivänä syyskuuta 2006 *

Asiassa C-150/05,

jossa on kyse EU 35 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Rechtbank 's-Hertogenbosch (Alankomaat) on esittänyt 23.3.2005 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 4.4.2005, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Jean Leon Van Straaten

vastaan

Staat der Nederlanden ja

Republiek Italië,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: neljännen jaoston puheenjohtaja K. Schieman, joka hoitaa ensimmäisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit N. Colneric (esittelevä tuomari), J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič ja E. Levits,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.5.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja D. J. M. de Grave,
- Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, jota avustaa avvocato dello Stato G. Aiello,
- Tšekin hallitus, asiamiehenään T. Boček,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään M. Muñoz Pérez,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja J.-C. Niollet,
- Itävallan hallitus, asiamiehenään E. Riedl,

- Puolan hallitus, asiamiehenään T. Nowakowski,
- Ruotsin hallitus, asiamiehenään K. Wistrand,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään W. Bogensberger ja R. Troosters,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.6.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- ¹ Ennakkoratkaisupyyntö koskee tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen (EYVL 2000, L 239, s. 19; jäljempänä yleissopimus), joka allekirjoitettiin 19.6.1990 Schengenissä (Luxemburg), 54 artiklan tulkintaa.

- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain yhtäältä Van Straaten ja toisaalta Staat der Nederlanden ja Republiek Italië ja joka koskee ilmoitusta, jonka Italian viranomaiset ovat tehneet Schengenin tietojärjestelmään Van Straatenin Italiassa huumekaupasta saamasta rikostuomiosta hänen luovuttamistaan varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

- 3 Schengenin säännösten sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan, joka on liitetty Amsterdamin sopimuksella Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen (jäljempänä pöytäkirja), 1 artiklan mukaan kolmesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta, joiden joukossa ovat Italian tasavalta ja Alankomaiden kuningaskunta, voi toteuttaa tiiviimpää yhteistyötä keskenään Schengenin säännösten soveltamisalalla, sellaisena kuin se määritellään kyseisen pöytäkirjan liitteessä.
- 4 Näin määriteltyn Schengenin säännöstöön kuuluvat erityisesti Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Schengenissä allekirjoitettu sopimus (EYVL 2000, L 239, s. 13; jäljempänä Schengenin sopimus) ja yleissopimus. Italian tasavalta allekirjoitti 27.11.1990 yleissopimukseen liittymisestä sopimuksen (EYVL 2000, L 239, s. 63), joka tuli voimaan 26.10.1997.

- 5 Pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen Schengenin säännöstöä sovelletaan välittömästi pöytäkirjan 1 artiklassa lueteltuihin kolmeentoista jäsenvaltioon.
- 6 Pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan toisen virkkeen mukaisesti Euroopan unionin neuvosto teki 20.5.1999 päätöksen 1999/436/EY Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisen oikeusperustan vahvistamisesta kullekin Schengenin säännöstöön kuuluvalla määräyksellä ja päätöksellä (EYVL L 176, s. 17). Tämän päätöksen 2 artiklasta ja sen liitteestä A ilmenee, että neuvosto on vahvistanut yleissopimuksen 54–58 artiklan oikeusperustaksi EU 34 ja EU 31 artiklan, jotka kuuluvat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoon, jonka otsikkona on ”Määräykset poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa”.
- 7 Yleissopimuksen 54–58 artikla muodostavat yleissopimuksen III osaston, jonka otsikkona on ”Poliisi ja turvallisuus”, 3 luvun, jonka otsikkona on ”Ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta”.
- 8 Yleissopimuksen 54 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Henkilöä, jota koskevassa asiassa sopimuspuoli on antanut lainvoimaisen tuomion, ei voida syyttää samasta teosta toisen sopimuspuolen toimesta edellyttäen, että tämä henkilö on tuomion saatuaan suorittanut rangaistuksensa tai parhaillaan suorittaa sitä taikka että sitä ei voida tuomion antaneen sopimuspuolen lain mukaan enää suorittaa.”

9 Yleissopimuksen 55 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”1. Sopimuspuoli voi tämän yleissopimuksen ratifioidessaan tai hyväksyessään selittää, että 54 artikla ei sido sitä yhdessä tai useammassa seuraavista tapauksista:

- a) kun toisen maan antaman tuomion pohjana oleva teko on tapahtunut kokonaan tai osittain sen alueella; viimeksi mainitussa tapauksessa tätä poikkeusta ei kuitenkaan sovelleta, jos teko on tapahtunut kokonaan tai osittain sen sopimuspuolen alueella, jossa tuomio on annettu;

– –”

10 Yleissopimuksen 71 artiklan 1 kappaleessa, jonka oikeusperustaksi on vahvistettu EU 34 artikla sekä EU 30 ja EU 31 artikla, määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan kaikenlaisten huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden mukaan lukien kannabiksen epäsuoran ja suoran myynnin sekä näiden tuotteiden ja aineiden myyntiä tai maastavientiä varten tapahtuvan hallussapidon osalta kaikki Yhdistyneiden Kansakuntien olemassa olevien yleissopimusten – – mukaiset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittoman kaupan estämiseksi ja rankaisemiseksi.”

11 Yleissopimuksen 95 artiklan 1 ja 3 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”1. Henkilöitä, joita etsitään heidän pidättämisekseen luovutustarkoituksessa, koskevat tiedot tallennetaan pyytävän sopimuspuolen oikeusviranomaisen pyynnöstä.

3. Pynnön vastaanottanut sopimuspuoli voi lisätä Schengenin tietojärjestelmän kansallisen osan tiedostossa olevaan ilmoitukseen maininnan siitä, että se kieltää pidättämisen ilmoituksessa olevasta syystä, kunnes kyseinen maininta on poistettu. Maininta on poistettava viimeistään kaksikymmentäneljä tuntia ilmoituksen lisäyksien jälkeen, ellei sopimuspuoli kieltäydy pyydetyistä pidätyksestä juridisin perustein tai erityisin tarkoituksenmukaisuuteen liittyvin perustein. Edellä mainittua määräaikaa voidaan pidentää viikon mittaiseksi, mikäli asian monimutkaisuus sitä erityisissä poikkeustapauksissa edellyttää. Muut sopimuspuolet voivat tehdä ilmoituksessa pyydetyn pidätyksen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kieltäytymismaininnan tai -päätöksen soveltamista.”

12 Yleissopimuksen 106 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Ainoastaan ilmoituksen tehneellä sopimuspuolella on lupa muuttaa, täydentää, korjata tai poistaa tallettamiaan tietoja.”

13 Yleissopimuksen 111 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Jokainen henkilö voi kunkin sopimuspuolen alueella saattaa kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltaisen tuomioistuimen tai viranomaisen ratkaisutavaksi vaatimuksen itseään koskevan tiedon oikaisemiseksi, poistamiseksi, tiedoksisuamiseksi tai vahingonkorvauksen vaatimiseksi.

2. Sopimuspuolet sitoutuvat keskenään panemaan täytäntöön 1 kappaleessa tarkoitettujen tuomioistuinten tai viranomaisten tekemiä lopullisia päätöksiä, sanotun kuitenkin rajoittamatta 116 artiklan määräysten soveltamista.”

14 Yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa antaa ennakkoratkaisuja kyseessä olevalla alalla säännellään EU 35 artiklassa, jonka 3 kohdan b alakohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltio, joka antaa 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen, täsmentää, kumpi seuraavista tapauksista on kyseessä:

— —

- b) kyseisen jäsenvaltion tuomioistuin voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun kysymyksessä, joka tulee esille sen käsiteltävänä olevassa asiassa ja joka koskee 1 kohdassa tarkoitetun säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen.”

- 15 Alankomaiden kuningaskunta on julistanut hyväksyvänsä yhteisöjen tuomioistuinten toimivallan EU 35 artiklan 2 kohdan ja 3 kohdan b alakohdan mukaisesti (EYVL 1997, C 340, s. 308).

Kansainvälinen oikeus

- 16 Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemännen lisäpöytäkirjan 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.

2. Edellisen kappaleen määräykset eivät estä ottamasta juttua uudelleen tutkittavaksi asianomaisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti, jos on näyttöä uusista tai vasta esiin tulleista tosiseikoista tai jos aiemmassa prosessissa on tapahtunut sellainen perustavaa laatua oleva virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.

3. Tästä artiklasta ei saa poiketa yleissopimuksen 15 artiklan perusteella.”

- 17 Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, joka tehtiin 16.12.1966 ja joka tuli voimaan 23.3.1976, 14 artiklan 7 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Ketään ei saa tutkia tai rangaista uudelleen rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti tuomittu syylliseksi tai vapautettu asianomaisen maan lain ja oikeudenkäyntijärjestyksen mukaisesti.”

- 18 New Yorkissa 30.3.1961 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien huumausaineyleissopimuksen 36 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. a) Huomioon ottaen perustuslailliset määräyksensä jokaisen sopimuspuolen tulee ryhtyä toimenpiteisiin huumausaineiden viljelyn, tuotannon, valmistuksen, uuttamisen, valmistamisen, hallussapidon, tarjoamisen, kaupaksi tarjoamisen, jakelun, oston, myynnin, kaikenlaisen luovuttamisen, välityksen, lähettämisen, kauttakulkutoimituksen, kuljetuksen, tuonnin ja viennin vastoin tämän yleissopimuksen määräyksiä ja muun toiminnan, mikä sellaisen sopimuspuolen mielestä on vastoin tämän yleissopimuksen määräyksiä, saattamiseksi rangaistavaksi, kun se on tehty tahallisesti, ja että törkeistä rikoksista määrätään riittävä rangaistus, etupäässä vankeutta tai muita vapausrangaistuksia.

b) – –

2. Mikäli ei sopimuspuolen perustuslaillisista määräyksistä, oikeusjärjestyksestä tai sisäisestä lainsäädännöstä muuta johdu,

- a) i) jokainen kohdassa 1 luetelluista rikoksista, jos se on tehty eri maissa, katsotaan erilliseksi rikokseksi;

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

¹⁹ Ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, että Van Straatenilla oli 27.3.1983 tai tätä lähellä olleena ajankohtana Italiassa hallussaan noin viisi kilogrammaa heroïinia, että kyseinen heroïini vietiin Italiasta Alankomaihin ja että Van Straatenilla oli 27.–30.3.1983 hallussaan 1 000 grammaa kyseisestä heroïinierästä.

²⁰ Van Straaten oli Alankomaissa syytteessä ensinnäkin siitä, että hän oli 26.3.1983 tai tätä lähellä olleena ajankohtana tuonut yhdessä A. Yilmazin kanssa Italiasta Alankomaihin noin 5 500 grammaa heroïinia; toiseksi siitä, että hän oli 27.–30.3.1983 tai tätä lähellä olleena ajankohtana pitänyt Alankomaissa hallussaan noin 1 000:ta grammaa heroïinia, ja kolmanneksi siitä, että hän oli vuoden 1983 maaliskuussa pitänyt Alankomaissa hallussaan ampuma-aseita ja -tarvikkeita. Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch (Alankomaat) vapautti 23.6.1983 antamallaan tuomiolla Van Straatenin syytteestä heroïinin maahantuonnin osalta, koska sen mukaan tästä teosta ei ollut esitetty oikeudellisesti riittävää ja vakuuttavaa näyttöä, ja tuomitsi hänet toiseksi ja kolmanneksi mainituista teoista 20 kuukauden vapausrangaistukseen.

- 21 Italiassa Van Straaten oli muiden henkilöiden ohella syytteessä siitä, että hän piti 27.3.1983 tai tätä lähellä olleena ajankohtana hallussaan ja vei Alankomaihin useaan otteeseen Karakus Coskunin kanssa huomattavan määrän, yhteensä noin viisi kilogrammaa, heroiinia. Tribunale ordinario di Milanon (Italia) 22.11.1999 antamalla yksipuolisella tuomiolla Van Straaten sekä kaksi muuta henkilöä tuomittiin kyseisen syytteen mukaisesti 10 vuoden vankeusrangaistukseen ja 50 miljoonan Italian liiran suuruiseen sakkoon, ja lisäksi heidät velvoitettiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 22 Pääasiassa ovat vastakkain yhtäältä Van Straaten ja toisaalta Staat der Nederlanden ja Republiek Italië. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimain mainitsee Van Straatenia koskevan ilmoituksen, jonka sääntöjenmukaisuus on tässä asiassa riitautettu; se tutkii sääntöjenmukaisuuden yleissopimuksen valossa. Republiek Italië kutsuttiin 16.7.2004 annetulla määräyksellä mukaan pääasian oikeudenkäyntiin.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa Republiek Italië torjui Van Straatenin väitteen, että häntä ei yleissopimuksen 54 artiklan mukaan olisi saanut asettaa syytteeseen Italian valtion toimesta tai sen nimissä ja että kaikki tämän syytteen nostamiseen liittyvät toimet ovat lainvastaisia. Republiek Italiën mukaan 23.6.1983 annetussa tuomiossa, sikäli kuin se koskee heroiinin maahantuontia koskevaa syytekohtaa, ei lausuttu Van Straatenin syyllisyydestä, koska hänet vapautettiin syytteestä kyseisen teon osalta. Republiek Italiën mukaan Van Straatenia koskeneessa asiassa ei annettu kyseisen teon osalta yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettua ratkaisua. Lisäksi Republiek Italië väitti, että koska se on antanut yleissopimuksen 55 artiklan 1 kappaleen a kohdassa tarkoitetun selityksen, yleissopimuksen 54 artikla ei sido sitä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on hylännyt tämän viimeksi mainitun väitteen.
- 24 Ennakkoratkaisupyyntönsä ei anneta mitään muita tietoja menettelyn luonteesta.

- 25 Alankomaiden hallituksen mukaan Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenboschin 23.6.1983 antama tuomio pysytettiin Gerechtshof te 's-Hertogenboschin 3.1.1984 antamalla tuomiolla, jossa Alankomaiden hallituksen mukaan muutettiin Van Straatenia vastaan esitetyn toisen syytekohtan luonnehdintaa. Alankomaiden hallituksen mukaan viimeksi mainittu tuomioistuin katsoi, että kyseisenä tekona oli ”noin 1 000 gramman suuruisen heroïnierän tahallinen hallussapito Alankomaissa 27.–30.3.1983 välisenä aikana tai tätä lähellä olleena ajankohtana”. Alankomaiden hallituksen mukaan Van Straaten teki kyseisestä tuomiosta kassaatiovalituksen, jonka Hoge Raad der Nederlanden hylkäsi 26.2.1985 antamallaan tuomiolla. Alankomaiden hallituksen mukaan tästä tuomiosta on tullut lainvoimainen. Se toteaa myös, että Van Straaten on suorittanut saamansa rangaistuksen.
- 26 Saman hallituksen mukaan Schengenin tietojärjestelmään tehtiin vuonna 2002 Italian oikeusviranomaisten pyynnöstä ilmoitus, jonka tarkoituksena oli Van Straatenin pidättäminen hänen luovuttamistaan varten ja joka perustui Milanon virallisen syyttäjän 11.9.2001 antamaan pidätysmääräykseen. Alankomaiden kuningaskunta toteaa lisänneensä kyseiseen ilmoitukseen yleissopimuksen 95 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettua maininnan, joten sen mukaan kyseistä pidätystä ei voida tehdä Alankomaissa.
- 27 Van Straaten väittää, että saatuaan vuonna 2003 tiedon kyseisestä ilmoituksesta ja siis Italiassa saamastaan tuomiosta hän kääntyi ensin – turhaan – Italian oikeusviranomaisten puoleen, jotta nämä poistaisivat häntä koskevat tiedot Schengenin tietojärjestelmästä. Van Straatenin mukaan Korps Landelijke Politiediensten (Alankomaiden kansallinen poliisiviranomainen, jäljempänä KLPD) ilmoitti hänelle 16.4.2004 päivätyllä kirjeellä, että koska KLPD ei ollut ilmoituksen tehnyt viranomainen, sillä ei yleissopimuksen 106 artiklan mukaan ollut lupaa poistaa Schengenin tietojärjestelmään tehtyä ilmoitusta.
- 28 Van Straaten toteaa sitten nostaneensa ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen, jotta tämä määräisi ministerin, jota asia koskee, ja/tai KLPD:n poistamaan hänen henkilötietonsa poliisirekisteristä. Kyseinen tuomioistuin ilmoittaa todenneensa 16.7.2004 antamassaan määräyksessä, että yleissopimuksen 106 artiklan 1 kappaleen mukaan ainoastaan Republiek Italiella on lupa toteuttaa Van Straatenin vaatima tietojen poistaminen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomiois-

tuin ilmoittaa katsoneensa tämän seikan perusteella, että kanteessa oli kyse vaatimuksesta määrätä Republiek Italië poistamaan kyseiset tiedot. Kyseisen tuomioistuimen mukaan Republiek Italië kutsuttiin näin ollen mukaan pääasian oikeudenkäyntiin.

- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmoittaa sitten todenneensa, että yleissopimuksen 111 artiklan 1 kappaleen mukaan Van Straatenilla on oikeus nostaa Alankomaiden oikeuden mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa kanne siitä, että Republiek Italië sisällytti Schengenin tietojärjestelmään häntä koskevia tietoja. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että kyseisen artiklan 2 kappaleen mukaan Republiek Italië on velvollinen panemaan täytäntöön alankomaalaisen tuomioistuimen tällaisesta kanteesta antaman lopullisen ratkaisun.
- 30 Tässä tilanteessa Rechtbank 's-Hertogenbosch on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Miten [yleissopimuksen] 54 artiklassa tarkoitettu ’sama teko’ on ymmärrettävä? (Onko se, että henkilö pitää 27.–30.3.1983 tai tätä lähellä olleena ajankohtana Alankomaissa hallussaan noin 1 000:ta grammaa heroïinia, sama teko kuin se, että hän pitää 27.3.1983 tai tätä lähellä olleena ajankohtana Italiassa hallussaan noin viittä kilogrammaa heroïinia, kun otetaan huomioon, että Alankomaiden heroïinierä on osa Italian heroïinierää? Onko heroïinierän vienti Italiasta Alankomaihin sama teko kuin saman heroïinierän tuonti Italiasta Alankomaihin, kun otetaan huomioon, että Van Straatenin kanssasyytetyt eivät ole Alankomaissa ja Italiassa täysin samat? Merkitsevätkö kaikki nämä teot, eli kyseisen heroïinin hallussapito Italiassa, sen vienti Italiasta, sen tuonti Alankomaihin ja sen hallussapito Alankomaissa, ’samaa tekoa’?)
- 2) Voidaanko katsoa, että henkilöä koskevassa asiassa on annettu [yleissopimuksen] 54 artiklassa tarkoitettu ’tuomio’, jos kyseistä henkilöä vastaan nostetuista syyteistä ei ole katsottu esitetyn oikeudellisesti riittävää ja vakuuttavaa näyttöä ja kyseinen henkilö on vapautettu niistä tuomiolla?”

Ennakkoratkaisupyyntöön tutkittavaksi ottaminen

- 31 Aluksi on todettava, että nyt käsiteltävässä asiassa yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen lausumaan yleissopimuksen 54 artiklan tulkinnasta, koska EY 234 artiklan mukaista järjestelmää voidaan soveltaa EU 35 artiklaan perustuvaan ennakkoratkaisupyyntöön, jollei viimeksi mainitun artiklan mukaisista edellytyksistä muuta johdu (ks. tämän osalta asia C-105/03, Pupino, tuomio 16.6.2005, Kok. 2005, s. I-5285, 28 kohta), ja koska Alankomaiden kuningaskunta on antanut EU 35 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettua julistuksen, joka tuli voimaan 1.5.1999 eli Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivänä.
- 32 Ranskan hallitus epäilee, voidaanko ennakkoratkaisupyyntö ottaa tutkittavaksi, koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt niin niukasti tietoja, ettei niiden perusteella voida ymmärtää, mikä oikeudenkäynnin kohde on ja miksi kahteen ennakkoratkaisukysymykseen olisi vastattava.
- 33 Tämän osalta on palautettava mieleen, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. asia C-437/97, EKW ja Wein & Co, tuomio 9.3.2000, Kok. 2000, s. I-1157, 52 kohta ja asia C-448/01, EVN ja Wienstrom, tuomio 4.12.2003, Kok. 2003, s. I-14527, 74 kohta). Jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuin on siten lähtökohtaisesti velvollinen ratkaisemaan ne.
- 34 Yhteisöjen tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vain, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeuden tulkittamisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole

tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. asia C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001, Kok. 2001, s. I-2099, 39 kohta; asia C-35/99, Arduino, tuomio 19.2.2002, Kok. 2002, s. I-1529, 25 kohta ja asia C-13/05, Chacón Navas, tuomio 11.7.2006, Kok. 2006, s. I-6387, 33 kohta).

35 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että vaikka ennakkoratkaisupyyntöön perustelut ovatkin lyhyet ja jäsenitelemättömät, niissä on riittävästi tietoja, jotta yhtäältä voidaan sulkea pois se mahdollisuus, ettei esitettyillä kysymyksillä ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai että ongelma on luonteeltaan hypoteettinen, ja jotta toisaalta yhteisöjen tuomioistuin voi antaa hyödyllisen vastauksen esitettyihin kysymyksiin. Ennakkoratkaisupyyntöön kontekstista nimitäin ilmenee, että Van Straaten pyrkii kanteellaan saamaan poistetuksi itseään koskevan, Schengenin tietojärjestelmään tehdyn ilmoituksen ja että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan hän voi voittaa asiansa ainoastaan, jos yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvän *ne bis in idem* -periaatteen mukaisesti katsotaan, että Alankomaissa annettu tuomio on esteenä sille, että hänet asetetaan Italiassa siihen syytteeseen, joka on kyseisen ilmoituksen syytä.

36 Espanjan hallituksen mukaan ensimmäinen kysymys on jätettävä tutkimatta. Se väittää, että kysymys koskee vain pääasian tosiseikkoja ja että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää todellisuudessa yhteisöjen tuomioistuinta soveltamaan yleissopimuksen 54 artiklaa niihin tosiseikkoihin, joiden perusteella kansallinen menettely pantiin vireille.

37 Tämän osalta on muistutettava siitä, että vaikka yhteisöjen tuomioistuimella ei EY 234 artiklan mukaan ole toimivaltaa soveltaa yhteisön oikeussääntöä määrättyyn riitaan, se voi kuitenkin tässä artikkelissa määrättyssä tuomioistuinten välisessä yhteistyössä asiakirjoista ilmenevien seikkojen perusteella esittää kansalliselle tuomioistuimelle sellaisia yhteisön oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka voivat olla kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisiä sen arvioidessa tämän oikeussäännöksen vaikutuksia (yhdistetyt asiat C-515/99, C-519/99–C-524/99 ja C-526/99–C-540/99, Reisch ym., tuomio 5.3.2002, Kok. 2002, s. I-2157, 22 kohta).

38 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää ensimmäisellä kysymyksellään yleissopimuksen 54 artiklan tulkintaa niiden tosiseikkojen valossa, jotka se pyrkii suluissa täsmentämään. Yhteisöjen tuomioistuinta ei sitä vastoin pyydetä sovelta-
maan kyseistä artiklaa esitettyihin tosiseikkoihin.

39 Edellä esitetystä seuraa, että ennakkoratkaisupyyntö on otettava tutkittavaksi.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

40 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, mitkä ovat yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvän ”saman teon” käsitteen soveltamisen kannalta merkitykselliset kriteerit, kun otetaan huomioon kyseisen tuomioistuimen suluissa täsmentämät tosiseikat.

41 Tämän osalta yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-436/04, Van Esbroeck, 9.3.2006 antamansa tuomion (Kok. 2006, s. I-2333) 27 kohdassa, että yleis-
sopimuksen 54 artiklassa käytetystä ilmaisusta ”sama teko” ilmenee, että tässä määräyksessä viitataan ainoastaan tapahtuneeseen tekoon eikä sen oikeudelliseen
luonnehdintaan.

42 Kyseisen artiklan sanamuoto poikkeaa näin ollen siitä sanamuodosta, jota käytetään
muissa ne bis in idem -periaatteen sisältävissä kansainvälisissä asiakirjoissa (em. asia
Van Esbroeck, tuomion 28 kohta).

- 43 Yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvä *ne bis in idem* -periaate edellyttää välttämättä sitä, että sopimusvaltioiden välillä vallitsee vastavuoroinen luottamus toistensa rikosoikeudelliseen järjestelmään ja että kukin sopimusvaltio hyväksyy muiden sopimusvaltioiden voimassa olevien rikosoikeuden sääntöjen soveltamisen, vaikka niiden kansallista oikeutta soveltamalla päädyttäisiinkin toisenlaiseen tulokseen (em. asia Van Esbroeck, tuomion 30 kohta).
- 44 Se, että samojen tekojen oikeudelliset luonnehdinnat saattavat poiketa toisistaan kahdessa eri sopimusvaltiossa, ei näin ollen voi olla esteenä yleissopimuksen 54 artiklan soveltamiselle (em. asia Van Esbroeck, tuomion 31 kohta).
- 45 Nämä toteamukset saavat tukea vielä kyseisen 54 artiklan tavoitteesta, jolla pyritään estämään se, että henkilöä voitaisiin syyttää samoista teoista useiden sopimusvaltioiden alueella, koska hän käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen (em. asia Van Esbroeck, tuomion 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 46 Oikeus vapaaseen liikkuvuuteen taataan tehokkaasti ainoastaan, jos teon tekijä tietää, että sopimusvaltiossa tuomion saatuaan ja rangaistuksensa suoritettuaan tai mahdollisesti syytteestä vapauttavan lainvoimaisen tuomion saatuaan hän voi liikkua Schengen-alueella joutumatta pelkäämään sitä, että hänet asetetaan syytteeseen toisessa sopimusvaltiossa sillä perusteella, että kyseinen teko katsotaan tämän jälkimmäisen sopimusvaltion oikeusjärjestyksessä erilliseksi rikokseksi (ks. em. asia Van Esbroeck, tuomion 34 kohta).
- 47 Koska kansallisia rikoslainsäädäntöjä ei ole yhdenmukaistettu, teon oikeudelliseen luonnehdintaan tai suojattuun oikeushyvään perustuva kriteeri olisi omiaan luomaan Schengen-alueella liikkumisen vapaudelle niin monta estettä kuin on sopimusvaltioiden rikosoikeudellisia järjestelmiäkin (em. asia Van Esbroeck, tuomion 35 kohta).

- 48 Näin ollen on katsottava, että yleissopimuksen 54 artiklan soveltamisen kannalta ainoana merkityksellisenä kriteerinä on tapahtuneiden tekojen identtisyyttä koskeva kriteeri, jolla tarkoitetaan sitä, että kyse on joukosta konkreettisia ja toisiinsa erottamattomasti liittyviä seikkoja (em. asia Van Esbroeck, tuomion 36 kohta).
- 49 Huumausainerikosten osalta ei edellytetä, että molemmissa kyseessä olevissa sopimusvaltioissa kyseessä olevat huumemäärät tai henkilöt, joiden väitetään osallistuneen tekoihin molemmissa valtioissa, olisivat samat.
- 50 Ei siis ole mahdotonta, että tilanteessa, jossa tällainen identtisyys puuttuu, on kyse joukosta sellaisia tekoja, jotka jo luonteensa takia liittyvät erottamattomasti toisiinsa.
- 51 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi jo katsonut, että rangaistavat teot, jotka ovat samojen huumausaineiden maastavienti ja maahantuonti ja joista nostetaan syyte yleissopimuksen eri sopimusvaltioissa, on lähtökohtaisesti katsottava kyseisessä 54 artiklassa tarkoitetuksi "samaksi teoksi" (em. asia Van Esbroeck, tuomion 42 kohta).
- 52 Tätä koskeva lopullinen arviointi kuitenkin kuuluu, kuten Alankomaiden hallitus perustellusti korostaa, toimivaltaisille kansallisille tuomioistuimille, joiden on selvitettävä, muodostavatko kyseessä olevat tapahtuneet teot joukon sellaisia tosiseikkoja, jotka liittyvät erottamattomasti toisiinsa ajallisesti, alueellisesti sekä sisällöltään (em. asia Van Esbroeck, tuomion 38 kohta).

53 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on siis vastattava, että yleissopimuksen 54 artiklaa on tulkittava siten, että

- kyseisen artiklan soveltamisen kannalta merkityksellisenä kriteerinä on tapahtuneiden tekojen identtisyyttä koskeva kriteeri, jolla tarkoitetaan sitä, että kyse on joukosta toisiinsa erottamattomasti liittyviä tekoja, riippumatta näiden tekojen oikeudellisesta luonnehinnasta tai suojatusta oikeushyvästä

- huumausainerikosten osalta ei edellytetä, että molemmissa kyseessä olevissa sopimusvaltioissa kyseessä olevat huumemäärät tai henkilöt, joiden väitetään osallistuneen tekoihin molemmissa valtioissa, olisivat samat

- rangaistavat teot, jotka ovat samojen huumausaineiden maastavienti ja maahantuonti ja joista nostetaan syyte yleissopimuksen eri sopimusvaltioissa, on lähtökohtaisesti katsottava kyseisessä 54 artiklassa tarkoitetuksi ”samaksi teoksi”, mutta tätä koskeva lopullinen arviointi kuuluu toimivaltaisille kansallisille tuomioistuimille.

Toinen kysymys

54 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, sovelletaanko yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvää *ne bis in idem* -periaatetta sellaiseen sopimusvaltion lainkäyttöviranomaisten antamaan ratkaisuun, jolla syytetty vapautetaan syytteestä puutteellisen näytön takia.

- 55 Kyseisen 54 artiklan mukaan henkilöä ei voida syyttää sopimusvaltiossa sellaisesta samasta teosta, jonka toinen sopimusvaltio on jo ratkaissut antamalla ”lainvoimaisen tuomion”, mikäli henkilö on tuomion saatuaan suorittanut rangaistuksensa tai parhaillaan suorittaa sitä tai mikäli sitä ei voida enää suorittaa.
- 56 Yleissopimuksen 54 artiklan muodostavaan ainoaan virkkeeseen sisältyvässä päälauseessa ei viitata mitenkään lainvoimaiseksi tulleen ratkaisun sisältöön. Vasta yleissopimuksen 54 artiklan sivulauseessa viitataan syylliseksi tuomitsemisen tilanteeseen, jonka osalta rikossyytteiden kiellolle asetetaan erityisedellytys. Jos päälauseessa määrättyä yleissääntöä olisi sovellettava pelkästään niihin ratkaisuihin, joissa syytetty tuomitaan syylliseksi, olisi turhaa täsmentää, että erityissääntöä on sovellettava syylliseksi tuomitsemisen tilanteessa.
- 57 On varmaa, että yleissopimuksen 54 artiklan tarkoituksena on estää se, että henkilöä voitaisiin syyttää samoista teoista useiden sopimusvaltioiden alueella, koska hän käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen (ks. yhdistetyt asiat C-187/01 ja C-385/01, Gözütok ja Brügge, tuomio 11.2.2003, Kok. 2003, s. I-1345, 38 kohta).
- 58 Jos kyseistä artiklaa ei sovellettaisi sellaiseen lainvoimaiseen ratkaisuun, jolla syytetty vapautetaan syytteestä puutteellisen näytön takia, vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttäminen vaarantuisi (ks. vastaavasti em. asia Van Esbroeck, tuomion 34 kohta).
- 59 Rikosasian vireillepano toisessa sopimusvaltiossa samasta teosta loukkaisi lisäksi silloin, kun syytetty on puutteellisen näytön takia vapautettu lopullisesti syytteestä, oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita. Syytetty nimittäin joutuisi pelkäämään uusia rikossyytteitä toisessa sopimusvaltiossa, vaikka sama teko on jo ratkaistu lainvoimaisesti.

- 60 On lisättävä, että asiassa C-469/03, Miraglia, 10.3.2005 antamassaan tuomiossa (Kok. 2005, s. I-2009, 35 kohta) yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että yleissopimuksen 54 artiklassa vahvistettua *ne bis in idem* -periaatetta ei sovelleta jäsenvaltion lainkäyttöviranomaisten tekemään sellaiseen päätökseen, jolla asian käsittely päätetään sen jälkeen, kun yleinen syyttäjä on päättänyt olla ajamatta syytettä siitä ainoasta syystä, että samaa syytettyä vastaan on jo aloitettu rikosoikeudellinen menettely saman teon johdosta toisessa jäsenvaltiossa, ja jossa pääasiaa ei arvioida mitenkään. Vaikka nyt käsiteltävässä asiassa ei olekaan tarpeen lausua siitä, voiko pääasian arviointiin perustumaton syytteestä vapauttaminen kuulua kyseisen artiklan soveltamisalaan, on todettava, että puutteellisesta näytöstä johtuva syytteestä vapauttaminen perustuu tällaiseen arviointiin.
- 61 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvää *ne bis in idem* -periaatetta sovelletaan sellaiseen sopimusvaltion lainkäyttöviranomaisten antamaan ratkaisuun, jolla syytetty vapautetaan lainvoimaisesti syytteestä puutteellisen näytön takia.

Oikeudenkäyntikulut

- 62 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja

Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin 19.6.1990 Schengenissä, 54 artiklaa on tulkittava siten, että

- kyseisen artiklan soveltamisen kannalta merkityksellisenä kriteerinä on tapahtuneiden tekojen identtisyyttä koskeva kriteeri, jolla tarkoitetaan sitä, että kyse on joukosta toisiinsa erottamattomasti liittyviä tekoja, riippumatta näiden tekojen oikeudellisesta luonnehdinnasta tai suojatusta oikeushyvästä

- huumausainerikosten osalta ei edellytetä, että molemmissa kyseessä olevissa sopimusvaltioissa kyseessä olevat huumemäärät tai henkilöt, joiden väitetään osallistuneen tekoihin molemmissa valtioissa, olisivat samat

- rangaistavat teot, jotka ovat samojen huumausaineiden maastavienti ja maahantuonti ja joista nostetaan syyte yleissopimuksen eri sopimusvaltioissa, on lähtökohtaisesti katsottava kyseisessä 54 artiklassa tarkoitetuksi ”samaksi teoksi”, mutta tätä koskeva lopullinen arviointi kuuluu toimivaltaisille kansallisille tuomioistuimille.

- 2) Yleissopimuksen 54 artiklaan sisältyvää *ne bis in idem* -periaatetta sovelletaan sellaiseen sopimusvaltion lainkäyttöviranomaisten antamaan ratkaisuun, jolla syytetty vapautetaan lainvoimaisesti syytteestä puutteellisen näytön takia.

Allekirjoitukset